

Teismo praktikos rinkinys

GENERALINIO ADVOKATO
GEHARD HOGAN IŠVADA,
pateikta 2019 m. rugsėjo 12 d.¹

Byla C-524/18

Dr. Willmar Schwabe GmbH & Co. KG
prieš
Queisser Pharma GmbH & Co. KG

(*Bundesgerichtshof* (Aukščiausiasis Federalinis Teismas, Vokietija), prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Visuomenės sveikata – Informacija ir vartotojų apsauga – Reglamentas (EB) Nr. 1924/2006 – Su maistu susiję teiginiai apie sveikumą – 10 straipsnio 1 ir 3 dalys – Sąvoka „kartu pateikiamas“ su konkrečiu teiginiu apie sveikumą – Nuoroda į bendro pobūdžio, nekonkrečią naudą – Įpareigojimas pateikti mokslo įrodymus – Taikymo sritis“

1. Jei ant priekinės maisto papildų pakuotės pusės pateikiami bendro pobūdžio teiginiai apie sveikumą, ar galima teigti, jog gamintojas laikėsi Reglamento (EB) Nr. 1924/2006² dėl teiginių apie maisto produktų maistingumą ir sveikatingumą [sveikumą] 10 straipsnio 3 dalyje nustatyto reikalavimo, kad tokie teiginiai gali būti pateikiami tik „jei kartu pateikiamas konkretus teiginys apie sveikumą, įtrauktas į sąrašus, numatytus 13 ir 14 straipsniuose“, kai toks konkretus teiginys apie sveikumą pateikiamas galinėje tokios pakuotės pusėje? Iš esmės tai yra pagrindinis klausimas, į kurį šioje byloje turi atsakyti Teisingumo Teismas, atsižvelgdamas į *Bundesgerichtshof* (Aukščiausiasis Federalinis Teismas, Vokietija) pateiktą prašymą.

2. Klausimas dėl mokslo įrodymų buvo nagrinėjamas generalinio advokato M. Bobek išvadoje byloje *Nelsons* (C-177/15)³. Todėl, atsižvelgdamas į tai, o taip pat į Teisingumo Teismo prašymą atitinkamai siūlau šioje išvadoje apsiriboti atsakymu į klausimą, susijusį tik su 10 straipsnio 3 dalies aiškinimu. Prieš pereinant prie klausimo nagrinėjimo būtina nustatyti atitinkamą teisinį pagrindą.

¹ Originalo kalba: anglų.

² 2006 m. gruodžio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1924/2006 dėl teiginių apie maisto produktų maistingumą ir sveikatingumą [sveikumą] (OL L 404, 2006, p. 9), su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2019 m. vasario 28 d. Komisijos reglamentu (ES) 2019/343. Šios bylos faktinėms aplinkybėms taikoma suvestinė reglamento redakcija, paskelbta 2014 m. gruodžio 13 d. Dokumentu Nr. 02006R1924-20141213.

³ EU:C:2016:474. Teisingumo Teismas nenagrinėjo šio klausimo 2016 m. lapkričio 23 d. Sprendime *Nelsons* (C-177/15, EU:C:2016:888).

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

3. Reglamento Nr. 1924/2006 pirmoje konstatuojamojoje dalyje numatyta, kad „[v]is daugiau maisto produktų Bendrijoje ženklinama ir reklamuojama pateikiant teiginius apie maistingumą ir sveikatingumą [sveikumą]. Siekiant užtikrinti aukštą vartotojų apsaugos lygį ir palengvinti jiems pasirinkimą, į rinką pateikiami produktai <...> turėtų būti saugūs bei atitinkamai paženklinėti“.

4. Šešioliktoje konstatuojamojoje dalyje taip pat numatyta, kad „[s]varbu, kad vartotojas suprastų teiginius apie maisto produktus, ir visus vartotojus reikėtų apsaugoti nuo klaidinančių teiginių. Tačiau po 1984 m. rugsėjo 10 d. Tarybos direktyvos 84/450/EEB dėl klaidinančios ir lyginamosios reklamos suderinimo įsigaliojimo Europos Sąjungos Teisingumo Teismas, nagrinėdamas reklamos bylas, nustatė būtinybę išnagrinėti poveikį nacionaliniam, tipiniam vartotojui. Laikantis proporcingumo principo ir siekiant veiksmingai taikyti šiame reglamente nustatytas apsaugos priemones, reglamente vertinimo kriterijumi pasirenkamas vidutinis vartotojas, kuris pagal Teisingumo Teismo išaiškinimą yra pakankamai gerai informuotas, atidus bei atsargus atsižvelgiant į socialinius, kultūrinius ir kalbinius veiksnius, tačiau reglamente yra nuostata, skirta užkirsti kelią vartotojų, kurie dėl savo savybių yra ypač jautrūs klaidinantiems teiginiams, išnaudojimui“.

5. Dvidešimt trečioje konstatuojamojoje dalyje nustatyta, kad „Bendrijoje vartoti teiginius apie sveikatingumą [sveikumą] turėtų būti leidžiama tik atlikus aukščiausio įmanomo lygio moksl[o] įvertinimą. Tam, kad būtų užtikrintas suderintas [toks] šių teiginių vertinimas, šiuos įvertinimus turėtų atlikti Europos maisto saugos tarnyba“.

6. 2 straipsnio 2 dalies 1 punkte numatyta, kad teiginys – tai „bet koks pranešimas arba išraiška, kurie nėra privalomi pagal Bendrijos arba nacionalinės teisės aktus, taip pat vaizdinė, grafinė arba simbolinė bet kokia forma pateikiama išraiška, kuria tiesiogiai ar netiesiogiai teigiama arba užsimenama, kad maisto produktas turi tam tikrų savybių“.

7. 2 straipsnio 2 dalies 5 punkte taip pat numatyta, kad teiginys apie sveikumą – tai „teiginys, kuriuo tiesiogiai ar netiesiogiai teigiama ar užsimenama, kad esama ryšio tarp maisto produkto kategorijos, maisto produkto ar vienos jo sudedamųjų dalių ir sveikatos“.

8. 5 straipsnio 1 dalies a punkte taip pat numatyta, kad „[v]artoti teiginius apie maistingumą ir sveikatingumą [sveikumą] leidžiama tik tokiu atveju, jei tenkinamos šios sąlygos: a) įrodyta, kad maistinės ar kitos medžiagos, apie kurią pateikiamas teiginys, buvimas, nebuvimas arba mažesnis kiekis maisto produkte ar maisto produktų kategorijai priklausančiuose produktuose pasižymi naudingu mitybiniu arba fiziologiniu poveikiu, įrodytu visuotinai pripažintais moksliniais įrodymais“.

9. 6 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad „[t]eiginiai apie maistingumą ir sveikatingumą [sveikumą] pagrindžiami ir įrodomi visuotinai pripažintais moksl[o] įrodymais“.

10. 10 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad „[t]eiginiai apie sveikatingumą [sveikumą] yra draudžiami, išskyrus atvejus, kai jie atitinka II skyriaus bendruosius ir šio skyriaus konkrečius reikalavimus bei yra leidžiami pagal šį reglamentą ir yra įtraukti į leidžiamų teiginių sąrašus, numatytus 13 ir 14 straipsniuose“.

11. 10 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad „nuoroda į bendrą, nekonkrečią maistingosios medžiagos ar maisto, skirtą bendrai sveikajai sveikatai ar gerovei, naudą gali būti daroma tik tuo atveju, jei prie jos pridedamas konkretus teiginys apie sveikumą, įtrauktas į 14 arba 13 straipsnyje numatytus sąrašus“.

12. 13 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad „[t]eiginiai apie sveikatingumą [sveikumą], apibūdinantys ar darantys nuorodą į: a) maistinės ar kitos medžiagos poveikį organizmo augimui, vystymuisi ir funkcijoms arba b) psichologines ir elgsenos funkcijas, <...> kurie yra įtraukti į 3 dalyje nurodytą sąrašą, gali būti vartojami netaikant 15–19 straipsniuose numatytų procedūrų, jei jie yra i) pagrįsti visuotinai pripažintais moksl[o] įrodymais; ir ii) gerai suprantami vidutiniam vartotojui“.

13. 13 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad „Komisija, pasikonsultavusi su [Europos maisto saugos tarnyba], taikydama 25 straipsnio 3 dalyje nurodytą reguliavimo procedūrą su tikrinimu, <...> patvirtina 1 dalyje pateiktų leistinų teiginių Bendrijos sąrašą, skirtą iš dalies pakeisti neesmines šio reglamento nuostatas jį papildant, bei visas būtinas šių teiginių vartojimo sąlygas“.

14. Komisijos reglamento (ES) Nr. 432/2012⁴ 1 straipsnio a ir b punktuose numatyta, kad „[l]eidžiamų vartoti teiginių apie maisto produktų sveikumą sąrašas, nurodytas Reglamento (EB) Nr. 1924/2006 13 straipsnio 3 dalyje, pateikiamas šio reglamento priede. 1 dalyje nurodyti teiginiai apie maisto produktų sveikumą gali būti vartojami laikantis priede nustatytų sąlygų“.

15. Priede nurodomas vitaminas B, esantis B₆ ir B₁₂ formos, dėl kurios gali būti vartojamas teiginys, kad, be kita ko, jis „padeda palaikyti normalią nervų sistemos veiklą“, taip pat cinkas, dėl kurio gali būti vartojamas teiginys, kad, be kita ko, jis „padeda palaikyti normalią pažinimo funkciją“.

16. Be to, priede nurodyta, kad atitinkami teiginiai gali būti vartojami tik dėl maisto produkto, kuris yra bent vitamino B₆, B₁₂ arba cinko šaltinis, kaip nurodyta Reglamento (EB) Nr. 1924/2006 priedo dalyje „Šaltinis [vitamino (-ų) pavadinimas] ir (arba) [mineralo (-ų) pavadinimas]“.

17. Šio pavadinimo Reglamento Nr. 1924/2006 priede nustatyta, kad „[t]eiginys, jog maisto produktas yra vitaminų ir (arba) mineralų šaltinis, arba kitas teiginys, kuris vartotojui gali reikšti tą patį, gali būti nurodomas tik tuo atveju, jei produkto sudėtyje yra mažiausias būtinas vitaminų ir (arba) mineralų kiekis, kaip nurodyta Direktyvos 90/496/EEB priede, ar kiekis, numatytas pagal 2006 m. gruodžio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 1925/2006 dėl maisto produktų papildymo vitaminais ir mineralais bei kai kuriomis kitomis medžiagomis 6 straipsnio leidžiančias nukrypti nuostatas“.

18. Galiausiai Komisijos įgyvendinimo sprendimu (2013/63/ES) buvo patvirtintos teiginių apie sveikumą konkrečių sąlygų, nustatytų Reglamento Nr. 1924/2006 10 straipsnyje, įgyvendinimo gairės (toliau – gairės)⁵.

19. Gairių 3 skirsnio 1 dalyje nustatyta, kad „[p]agal 10 straipsnio 3 dalį be išankstinio leidimo, tačiau laikantis specialių sąlygų, leidžiama vartoti nesudėtingus ir patrauklius teiginius, kuriais daroma nuoroda į bendro pobūdžio nekonkrečių naudą, kurią maisto produktas apskritai teikia sveikatai ar su sveikata susijusiai gerai savijautai. Tokių teiginių vartojimas gali būti naudingas vartotojams, nes jais perduodama vartotojams patrauklesnė informacija. Vis dėlto vartotojai gali neteisingai suprasti ir (arba) klaidingai aiškinti tokius teiginius ir padaryti išvadą, kad to maisto produkto teikiama nauda sveikatai yra kitokia ir (arba) geresnė, nei iš tiesų yra. Todėl darant nuorodą į bendro pobūdžio nekonkrečių naudą sveikatai būtina kartu su tokia nuoroda pateikti konkretų teiginį apie sveikumą, įtrauktą į leidžiamų vartoti teiginių sąrašus Sąjungos registre. Pagal [r]eglamentą konkretus leidžiamas vartoti teiginys apie sveikumą pateikiamas kartu su teiginiu apie bendro pobūdžio nekonkrečių naudą sveikatai, pateikiant jį „šalia“ arba „po“ tokio teiginio“.

⁴ 2012 m. gegužės 16 d. Komisijos reglamentas (ES) Nr. 432/2012 dėl tam tikrų leidžiamų vartoti teiginių apie maisto produktų sveikumą, išskyrus teiginius apie susirgimo rizikos mažinimą, vaikų vystymąsi ir sveikatą, sąrašo sudarymo (OL L 136, 2012, p. 1), su paskutiniais pakeitimais, padarytais Komisijos reglamentu (ES) 2017/1407. Šios bylos faktinėms aplinkybėms taikoma suvestinė reglamento redakcija, paskelbta 2014 m. gegužės 13 d. Dokumentu Nr. 02012R0432-20140513.

⁵ 2013 m. sausio 24 d. Komisijos įgyvendinimo sprendimas 2013/63/ES, kuriuo priimamos teiginių apie sveikumą konkrečių sąlygų, nustatytų Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 1924/2006 10 straipsnyje, įgyvendinimo gairės (OL L 22, 2013, p. 25).

20. Be to, 3 skirsnio 2 dalyje numatyta, kad „[k]onkretūs teiginiai iš leidžiamų vartoti teiginių sąrašų turi turėti tam tikrą ryšį su bendro pobūdžio nuoroda. Jei ši nuoroda yra dar bendresnio pobūdžio, pvz., „gerai sveikatai“, prie jos galima pridėti daugiau teiginių iš leidžiamų vartoti teiginių sąrašų. Vis dėlto būtina atkreipti dėmesį į tai, kad 10 straipsnyje yra nustatytos taisyklės, susijusios su teiginių apie sveikumą vartojimo sąlygomis; kadangi 10 straipsnyje konkrečiai minimos II ir IV skyrių taisyklės, į tas taisykles maisto ūkio subjektai taip pat turėtų atsižvelgti, siekdami laikytis 10 straipsnio 3 dalyje nustatyto reikalavimo. Taigi, kad būtų išvengta vartotojų klaidinimo, maisto ūkio subjektams tenka atsakomybė įrodyti ryšį tarp nuorodos į bendro pobūdžio nekonkrečią maisto produkto teikiamą naudą ir konkretaus kartu pateikiamo leidžiamo vartoti teiginio apie sveikumą“.

21. Galiausiai 3 skirsnio 3 dalyje numatyta, kad „[a]tlikus kai kurių teiginių, kurių leidimo vartoti buvo paprašyta, moksl[o] vertinimą, padaryta išvada, kad jie yra per daug bendro pobūdžio arba nekonkretūs, kad būtų galima juos įvertinti. Šių teiginių nebuvo leista vartoti, tad jie įtraukti į Sąjungos teiginių apie maisto produktų maistingumą ir sveikumą Bendrijos registro atmestų teiginių sąrašą. Tai nereiškia, kad minėti teiginiai negali būti vartojami pagal 10 straipsnio 3 dalies nuostatas; jie gali būti teisėtai vartojami, jei kartu su jais pateikiamas konkretus į leidžiamų vartoti teiginių sąrašus įtrauktas teiginys pagal minėto straipsnio nuostatas“.

22. Sąjungos teiginių apie maisto produktų maistingumą ir sveikumą registrą skelbia Europos Komisija⁶. Jame yra 40 neleidžiamų teiginių apie vitaminą B, įskaitant penkis teiginius dėl vitamino B₂ ir B₆, dėl vitamino B₁₂, taip pat septynis neleistinus teiginius dėl cinko. Atrodo, kad jokie neleistini teiginiai neatitinka šioje byloje vartojamų teiginių.

Nacionalinė teisė

23. *Gesetz gegen den unlauteren Wettbewerb* (Įstatymas dėl kovos su nesąžininga konkurencija, toliau – UWG)⁷ 3 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad „nesąžininga komercinė veikla yra neteisėta tais atvejais, kai tai gali turėti didelį poveikį konkurentų, vartotojų ar kitų rinkos dalyvių interesams“.

24. UWG 5 straipsnio 1 dalies 1 punkte nustatyta, kad „bet kokia apgaulinga rinkodaros veikla yra nesąžiningos konkurencijos veiksmas. Verslo praktika yra klaidinanti, kai apima netikslūs teiginius ar kitus klaidinančius teiginius vienoje ar daugiau iš šių sričių: 1) esminės prekės ar paslaugos savybės, kaip antai jos prieinamumas, pobūdis, rezultatai, pranašumai, rizika, sudėtis, priedai, gamybos būdas ir data, pateikimas ar aptarnavimas, naudojimo galimybės, galimi jo naudojimo būdai, savybės, garantinis aptarnavimas ir nusiskundimų sprendimas, jos geografinė arba komercinė kilmė, tikėtini rezultatai ja pasinaudojus, taip pat rezultatai ir pagrindinių savybių bandymai, atliekami prekės ar paslaugos atžvilgiu“.

25. *Lebensmittel, Bedarfsgegenstände und Futtermittelgesetzbuch* (Maisto produktų, vartojimo prekių ir pašarų kodeksas, toliau – LFGB)⁸ 11 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad „draudžiama prekiauti maisto produktais su klaidinančiu pavadinimu arba su klaidinančiu atstovavimu arba nurodymu, arba juos reklamuoti apskritai, arba konkrečiu atveju pateikiant pranešimus ar kitus klaidinančius pareiškimus. Visų pirma apgaudinėjama: 1) tokiu atveju, kai maisto produktai, pavadinimai, nuorodos, pristatymai, aprašymai ar kiti teiginiai gali klaidinti dėl savo savybių, visų pirma nurodant rūšį, kokybę, sudėtį, kiekį, galiojimo laiką, kilmę, kilmės vietą, gamybos ar ruošimo būdą.“

⁶ Žr. http://ec.europa.eu/food/safety/labelling_nutrition/claims/register/public/.

⁷ Redakcijos, kuri taikoma ginčui pagrindinėje byloje.

⁸ Redakcijos, kuri taikoma pagrindinėje byloje.

Faktinės aplinkybės, procesas ir prejudiciniai klausimai

26. Ieškovė dr. *Willmar Schwabe GmbH & Co. KG* gamina ir platina augalinės kilmės vaistus su ginkmedžio lapų ekstraktu, kuriais leidžiama simptomiškai gydyti dėl organinio smegenų sindromo sukeltus psichikos sutrikimus, įskaitant visų pirma atminties ir koncentracijos sutrikimus.

27. Atsakovė *Queisser Pharma GmbH & Co. KG* parduoda maisto papildą „Doppelherz“ aktiv Ginkgo + B-Vitamine + Cholin“: tai aštuonių medžiagų derinys, į kurį, be kita ko, įeina cholinai, cinkas, ginkmedžio lapų ekstraktas ir vitaminai B₁ (tiaminas), B₂, B₅ (pantoteno rūgštis) ir B₁₂.

28. Priekinėje išorinės pakuotės pusėje yra teiginys „B-Vitamine und Zink für Gehirn, Nerven, Konzentration und Gedächtnis“ (B grupės vitaminai ir cinkas smegenims, nervams, koncentracijai ir atminčiai).

29. Galinėje išorinės pakuotės pusėje yra keli teiginiai, susiję su B grupės vitaminais ir cinku smegenims, nervams, koncentracijai ir atminčiai:

„Vitaminai B₁ ir B₁₂ palaiko normalią energinių medžiagų apykaitą ir nervų sistemos veiklą, turi reikšmės psichikos būklei.

Vitaminas B₂, kaip ir vitaminas B₁, palaiko normalią energinių medžiagų apykaitą ir nervų sistemos veiklą. Be to, jis padeda apsaugoti ląsteles nuo deguonies stygiaus sindromo.

Mikroelementas cinkas padeda palaikyti normalias kognityvines funkcijas ir apsaugo ląsteles nuo deguonies stygiaus sindromo.“

30. Galinėje išorinės pakuotės pusėje taip pat yra papildomų teiginių apie B grupės vitaminus, susijusių su kitomis nei galvos, nervų, koncentracijos ir atminties sritimis, taip pat papildomų teiginių dėl kitų sudedamųjų dalių.

31. Ieškovė pradėjo procesą *Landgericht Düsseldorf* (Diuseldorfo apygardos teismas, Vokietija), nurodydama pagrindą, kad priekinėje išorinės pakuotės pusėje esantis teiginys pažeidžia Reglamento Nr. 1924/2006 5 straipsnio 1 dalies a punktą, 6 straipsnio 1 dalį ir 10 straipsnio 1 dalį, taip pat UWG 5 straipsnio 1 dalį ir LFGB 11 straipsnio 1 dalį. *Landgericht Düsseldorf* (Diuseldorfo apygardos teismas) 2014 m. rugpjūčio 28 d. sprendimu šį ieškinį atmetė.

32. 2016 m. birželio 30 d. *Oberlandesgericht Düsseldorf* (Diuseldorfo apeliacinis apygardos teismas, Vokietija) priimtu sprendimu ieškovės apeliacinis skundas buvo atmestas, nes priekinėje išorinės pakuotės pusėje esantis teiginys nepažeidžia nei reglamento 10 straipsnio 1 dalies, nei jo 10 straipsnio 3 dalies.

33. *Oberlandesgericht Düsseldorf* (Diuseldorfo apeliacinis apygardos teismas) nustatė, kad teiginys buvo bendro pobūdžio, nekonkretus teiginys apie sveikumą, prie kurio galinėje išorinės pakuotės pusėje pridėta konkrečių teiginių apie sveikumą, įskaitant teiginius, susijusius su vitaminais B₁, B₅ ir B₁₂, taip pat cinku. Be to, *Oberlandesgericht Düsseldorf* (Diuseldorfo apeliacinis apygardos teismas) nustatė, kad reglamento 10 straipsnio 3 dalyje nenustatyta konkrečių reikalavimų dėl to, kaip kartu su bendro pobūdžio teiginiu turi būti pateikti konkretūs teiginiai.

34. Be to, *Oberlandesgericht Düsseldorf* (Diuseldorfo apeliacinis apygardos teismas) nustatė, kad jeigu priekinėje išorinės pakuotės pusėje esantis teiginys laikomas konkrečiu teiginiu apie sveikumą, tai atitiktų 10 straipsnio 1 dalies reikalavimus, nes įrodymai būtų pateikti kaip atskiri konkretūs teiginiai galinėje išorinės pakuotės pusėje. Vis dėlto *Oberlandesgericht Düsseldorf* (Diuseldorfo apeliacinis apygardos teismas) nustatė, kad tik teiginys, susijęs su konkrečiomis organizmo funkcijomis, galėtų būti laikomas konkrečiu teiginiu apie sveikumą, o taip nėra šiuo atveju.

35. Dėl apeliacinio skundo pagrindo, susijusio su UWG 5 straipsnio 1 dalimi ir LFGB 11 straipsnio 1 dalimi, *Oberlandesgericht Düsseldorf* (Diuseldorfo apeliacinis apygardos teismas) nustatė, kad, atsižvelgiant į jo išvadas dėl reglamento, šių nuostatų nagrinėti nereikia.

36. Ieškovė pateikė kasacinį skundą *Bundesgerichtshof* (Aukščiausiasis Federalinis Teismas), prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui, pagal atskirą procedūrą apsiribojant tik teisės klausimais. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas bendrai patvirtino *Oberlandesgericht Düsseldorf* (Diuseldorfo apeliacinis apygardos teismas) pateiktą reglamento 10 straipsnio 3 dalies aiškinimą, vis dėlto nereikalaudamas atlikti alternatyvaus 10 straipsnio 1 dalies vertinimo.

37. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas vis dėlto nustatė, kad dėl to, kaip prie bendro pobūdžio teiginio turi būti pateikti konkretūs teiginiai, kyla klausimų dėl reglamento aiškinimo, ypač atsižvelgiant į versijas įvairiomis kalbomis; taip pat atsižvelgiant į ankstesnę prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo jurisprudenciją, atrodo, reikėtų tiesiogiai susieti bendro pobūdžio ir konkrečius teiginius, pavyzdžiui, žvaigždutėmis pateikiant vartotojui nurodymus pereiti nuo vieno prie kito.

38. Be to, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodė, kad šioje byloje taip pat svarbu nustatyti, ar bendro pobūdžio teiginys apie sveikumą, be to, kad pateikiamas kartu su konkrečiais teiginiais apie sveikumą, taip pat yra grindžiamas mokslo įrodymais, nors bendro pobūdžio teiginiais apie sveikumą pagal 10 straipsnio 3 dalį netaikoma leidimo suteikimo procedūra pagal reglamentą.

39. Atsižvelgdamas į tai, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pateikė šiuos klausimus:

- „1. Ar su nuoroda į bendro pobūdžio, nekonkrečią naudą yra „kartu pateikiamas“, kaip tai suprantama pagal Reglamento (EB) Nr. 1924/2006 10 straipsnio 3 dalį, konkretus teiginys apie sveikumą, įtrauktas į šio reglamento 13 ir 14 straipsniuose numatytus sąrašus, jeigu nuoroda yra priekinėje išorinės pakuotės pusėje, o leidžiamas teiginys – galinėje, ir pagal prekybos papročius šio teiginio turinys aiškiai susijęs su nuoroda, bet prie nuorodos nėra jokio aiškaus nurodymo, pavyzdžiui, žvaigždutės, kad reikia žiūrėti į galinę išorinės pakuotės pusę?
2. Ar darant nuorodą į bendro pobūdžio, nekonkrečią naudą, kaip ji suprantama pagal Reglamento (EB) Nr. 1924/2006 10 straipsnio 3 dalį, atitinkami teiginiai turi būti įrodyti, kaip tai suprantama pagal šio reglamento 5 straipsnio 1 dalies a punktą ir 6 straipsnio 1 dalį?

40. Rašytines pastabas pateikė ieškovė, atsakovė ir Komisija: jos per posėdį taip pat pateikė pastabų.

Vertinimas

Įvadinės pastabos

41. Ieškovė atkreipė dėmesį į tai, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo klausimai yra susiję su reglamento 10 straipsnio 3 dalies aiškinimu, taigi, anot jos, kad Teisingumo Teismas taip pat turėtų nagrinėti 10 straipsnio 1 dalies aiškinimo klausimą.

42. Be to, Komisija pasiūlė, kad Teisingumo Teismas turėtų pareikšti nuomonę dėl to, ar dėl bendro pobūdžio teiginių apie sveikumą, kurie yra susiję su bendru kelių sudedamųjų dalių poveikiu, reikia gauti leidimą pagal reglamentą.

43. Iš pradžioje reikia pažymėti, kad iš suformuotos jurisprudencijos matyti, kad pagal SESV 267 straipsnį „tik nacionalinis teismas turi teisę suformuluoti pateiktinus klausimus, kurių formuluotės šalys negali pakeisti“⁹.

44. Vis dėlto taip pat iš suformuotos jurisprudencijos matyti, kad Teisingumo Teismas gali spręsti papildomus klausimus, jei nustato, kad tai gali būti naudinga prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui¹⁰.

45. Šiuo atveju manau, kad, siekiant atsakyti į pirmąjį prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo klausimą, pirmiausia reikės nagrinėti skirtumą tarp bendro pobūdžio ir konkrečių teiginių, nors nacionalinis teismas aiškiai nepateikė šio klausimo.

46. Kalbant apie bendrą bendro pobūdžio teiginių apie sveikumą, susijusių su keliomis sudedamosiomis dalimis, poveikį, pažymėtina, kad tai susiję su antruoju klausimu, kurį pateikė prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas. Kaip jau minėjau, Teisingumo Teismas paprašė, kad ši išvada būtų susijusi tik su pirmuoju klausimu.

Pirmasis klausimas

47. Pirmasis klausimas iš esmės susijęs su tuo, kaip bendro pobūdžio teiginiai apie sveikumą turi būti pateikiami kartu su konkrečiais teiginiais apie sveikumą, tačiau, kaip jau nurodžiau, manau, kad pirmiausia būtina nustatyti bendro pobūdžio ir konkrečių teiginių apie sveikumą atskyrimo kriterijus.

Konkretūs ir bendro pobūdžio teiginiai apie sveikumą

48. Reglamento Nr. 1924/2006, kuriuo apibrėžiami teiginiai apie sveikumą, 2 straipsnio 2 ir 5 dalyse nenurodomas skirtumas tarp konkrečių ir bendro pobūdžio teiginių. Taip pat nenurodomas skirtumas 5 straipsnio 1 dalyje, kurioje reikalaujama pateikti teiginių apie sveikumą mokslo įrodymus, arba 10 straipsnio 1 dalyje, kurioje reikalaujama vartoti leistiną teiginių apie sveikumą formuluotę, kaip nurodyta Komisijos reglamento Nr. 432/2012 priede.

49. Vis dėlto bendro pobūdžio teiginių apie sveikumą vartojimas aiškiai nustatytas 10 straipsnio 3 dalyje, kurioje, be kita ko, jie nurodomi kaip „nekonkretūs“, ir reikalaujama juos vartoti kartu su „konkrečiais“ teiginiais apie sveikumą. Atsižvelgiant į tai, atrodo aišku, kad konkretūs ir bendro pobūdžio teiginiai yra viena kitą papildančios teiginių apie sveikumą dalys, todėl visi teiginiai turi būti konkretūs arba bendro pobūdžio.

50. Tai patvirtina generalinio advokato M. Bobek išvada byloje *Nelson*, kurioje jis teigia, kad pagal 10 straipsnio 3 dalį „siekiama ne sukurti dar vieną naują produktams teikiamų teiginių kategoriją, o išskirti dvi konkrečias (bendro pobūdžio ir konkrečių) teiginių apie sveikatingumą [sveikumą] rūšis, kurias reikia vertinti skirtingai“¹¹.

51. Šį aiškinimą dar kartą patvirtina gairių, nustatytų Komisijos įgyvendinimo sprendime 2013/63, kuriuo priimamos teiginių apie sveikumą konkrečių sąlygų, nustatytų Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 1924/2006 10 straipsnyje, įgyvendinimo gairės, 3 skirsnio 3 dalis, kad „[a]tlikus kai kurių teiginių, kurių leidimo vartoti buvo paprašyta, moksl[o] vertinimą, padaryta išvada, kad jie

⁹ 2003 m. kovo 6 d. Sprendimo *Kaba*, C-466/00, EU:C:2003:127, 40 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija.

¹⁰ Žr. 2015 m. gruodžio 17 d. Sprendimą *Neptune Distribution* (C-157/14, EU:C:2015:823, 33 punktas) ir 2018 m. rugpjūčio 7 d. Sprendimą *Smith* (C-122/17, EU:C:2018:631, 34 punktas).

¹¹ Generalinio advokato M. Bobek išvada byloje *Nelsons GmbH / Ayonnax Nutripharm GmbH and Bachblütentreff Ltd* (C-177/15, EU:C:2016:474, 56 punktas).

yra per daug bendro pobūdžio arba nekonkretūs, kad būtų galima juos įvertinti“. Dėl tokių teiginių paskesniame skirsnyje taip pat numatyta, kad „[t]ai nereiškia, kad minėti teiginiai negali būti vartojami pagal 10 straipsnio 3 dalies nuostatas; jie gali būti teisėtai vartojami, jei kartu su jais pateikiamas konkretus į leidžiamų vartoti teiginių sąrašus įtrauktas teiginys pagal minėto straipsnio nuostatas“.

52. Dėl to kyla klausimas, ar būtų naudinga nustatyti apibrėžties kriterijus, pagal kuriuos būtų atskiriami konkretūs ir bendro pobūdžio teiginiai apie sveikumą. Tam, kad teiginiai apie sveikumą būtų „teisėti“, juos turi būti „leista vartoti“, o jų formuluotės turi būti įtrauktos į paskelbtą sąrašą. Dėl sveikumo teiginio, kuris, kaip nustatyta, yra pernelyg bendro pobūdžio, nebus suteiktas leidimas vartoti, tačiau jis vis tiek gali būti vartojamas kaip bendro pobūdžio teiginys apie sveikumą, jei kartu su juo vartojamas teisėtas konkretus teiginys.

53. Taigi praktiškai taikant Reglamentą Nr. 1924/2006 reikėtų atsižvelgti tik į šiuos du aspektus. Reikia išsiaiškinti, ar, pirma, teiginys apie sveikumą yra teisėtas konkretus teiginys, nurodytas leidžiamų vartoti teiginių sąraše, o jei taip nėra, antra, ar teiginys apie sveikumą vartojamas kartu su teisėtais konkrečiais teiginiais ir yra jais patvirtinamas.

54. Klausimą, ar konkrečiu atveju teiginys apie sveikumą yra teisėtas konkretus teiginys, ar patvirtinamas bendro pobūdžio teiginys, turi įvertinti nacionalinis teismas, atsižvelgdamas į bylos aplinkybes. Konkrečių teiginių vertinimas yra ne toks sudėtingas, nes jis grindžiamas palyginimu su leidžiamų vartoti teiginių sąrašu. Atvirkščiai, bendro pobūdžio teiginių vertinimas yra šiek tiek sudėtingesnis procesas, nes pagal jį reikalaujama palyginti bendro pobūdžio teiginius su konkrečiais teiginiais, kuriais jie tariamai pagrindžiami.

55. Nei reglamente, nei Komisijos priimtose papildomose priemonėse nepateikiama jokios informacijos apie pagrindimo lygį, kuris turi būti nustatytas, nors gairių 3 skirsnio 2 dalyje nurodyta, kad „maisto ūkio subjektams tenka atsakomybė įrodyti ryšį tarp nuorodos į bendro pobūdžio, nekonkrečią maisto produkto teikiamą naudą ir konkretaus kartu pateikiamo leidžiamo vartoti teiginio apie sveikumą“.

56. Šiuo atveju būtų galima teigti, kad bendro pobūdžio teiginys iš dalies grindžiamas konkrečiu teiginiu dėl cinko, o tai, kokių mastu jis grindžiamas su B grupės vitaminais susijusiais patvirtintais konkrečiais teiginiais, yra sudėtingesnis klausimas. Vis dėlto ką tik nurodžiau, kad tai turi įvertinti nacionalinis teismas, atsižvelgdamas į faktines bylos aplinkybes ir visus susijusius mokslinius ar kitus įrodymus, kuriuos šalys gali nuspręsti pasitelkti.

Kartu pateikiami teiginiai

57. Atsakovė tvirtina, kad sąvoka „kartu pateikiamas“ turi būti aiškinama plačiai, nes turi būti numanoma, kad vartotojas privalo perskaityti ir galinę išorinės pakuotės pusę, o ieškovė ir Komisija teigia, kad sąvoka „kartu pateikiamas“ turi būti aiškinama siaurai, nes 10 straipsnio 3 dalis yra pagrindinės 10 straipsnio 1 dalyje nustatytos nuostatos, pagal kurią reikalaujama gauti leidimą norint vartoti teiginius apie sveikumą, išimtis. Jos taip pat tvirtina, kad šiuo atveju tariamai pagrindžiantys konkretūs teiginiai apie sveikumą patenka į ilgesnį įvairių teiginių sąrašą, todėl sunku nustatyti, kurie teiginiai skirti nekonkrečiam teiginiui apie sveikumą pagrįsti.

58. Gairių 3 skirsnio 1 dalyje numatyta, kad „[p]agal Reglamentą Nr. 1924/2006 konkretus leidžiamas vartoti teiginys apie sveikumą pateikiamas kartu su teiginiu apie bendro pobūdžio nekonkrečią naudą sveikatai, pateikiant jį „šalia“ arba „po“ tokio teiginio“¹².

¹² Tokia pati išvada daroma remiantis gairių redakcija vokiečių k., kurioje teigiama, kad „für die Zwecke der Verordnung sollte die dem Verweis auf allgemeine, nichtspezifische Vorteile für die Gesundheit beigefügte zugelassene spezielle gesundheitsbezogene Angabe neben oder unter diesem Verweis angebracht werden“.

59. Jei gairėse pateikta formuluotė („šalia“ arba „po“) būtų vertinama paviršutiniškai, tuomet ja vadovaujantis manytina, kad konkretus teiginys apie sveikumą turi būti tiesiogiai susietas su bendro pobūdžio teiginiu apie sveikumą, kad būtų laikomasi reglamento 10 straipsnio 3 dalyje nurodyto „kartu pateikiamas“ reikalavimo. Nors tiesa, kad 10 straipsnio 4 dalyje numatyta, kad gali būti priimtos gairės, kuriomis pagal Komisijos įgyvendinimo sprendimo 2013/63 2 konstatuojamąją dalį gali būti siekiama užtikrinti „šių nuostatų taikymo nuoseklumą“ ir „didesnį aiškumą ir tikrumą ūkinės veiklos vykdytojams“, savaime suprantama, kad Sąjungoje, įkurtoje laikantis teisinės valstybės principų, reglamento 10 straipsnio 3 dalies formuluotės negalima keisti nei visos, nei iš dalies arba kitaip papildyti dėl tokių gairių, kaip nagrinėjamos.

60. Taigi šis klausimas turi būti sprendžiamas tik remiantis tikrąja 10 straipsnio 3 dalies žodžių reikšme. Nors skirtumas gali būti nedidelis ir subtilus, sąvoka „kartu pateikiamas“ vis dėlto yra šiek tiek platesnė ir labiau ekspansyvi nei žodžiai „šalia“ arba „po“, vartojami gairėse. Kasdienėje kalboje galima būtų, pavyzdžiui, kalbėti apie laišką, „kartu pateikiamą“ su dovana, net jei laiškas galėtų būti užantspauduotame voke, o pati dovana – atskirai įpakuota.

61. Mano nuomone, sąvokos „kartu pateikiamas“ vartojimas šiuo atveju reiškia, jog pakanka, kad 10 straipsnio 3 dalyje nurodyti konkretūs teiginiai apie sveikumą būtų aiškiai nurodyti kitoje pakuotės vietoje. Nebūtina, kad konkretūs teiginiai apie sveikumą būtų pateikiami šalia, po (arba dar kitaip) bendro pobūdžio teiginių apie sveikumą, kurie šiuo atveju užrašyti priekinėje išorinės pakuotės pusėje. 10 straipsnio 3 dalyje taip pat nėra reikalavimo, kad bendro pobūdžio ir konkretūs teiginiai apie sveikumą būtų kažkokiu būdu susieti, pavyzdžiui, žvaigždute. Pakanka, kad konkretūs teiginiai apie sveikumą būtų gana ryškūs, kad būtų prieinami ir juos galėtų perskaityti vartotojas.

62. Jei manoma, kad 10 straipsnio 3 dalis, kaip ją galima teisiškai aiškinti, turi trūkumų ar nepakankamai gina vartotojų interesus, žinoma, Sąjungos teisės aktų leidėjas turi ištaisyti šį trūkumą. Vis dėlto, kaip nurodyta įstatyme, reikia pripažinti, kad, kalbant įprasta kalba, teiginys galinėje vartotojams skirtos pakuotės pusėje gali būti laikomas „kartu pateikiamas“ su teiginiu priekinėje šios pakuotės pusėje.

63. Ši požiūrį patvirtina Sprendimas *Neptune* (byla C-157/14)¹³, kuriame Teisingumo Teismas patvirtino, kad, „priimant Reglamento Nr. 1924/2006 ir Direktyvos 2009/54 nuostatas, Sąjungos teisės aktų leidėjo nuomone, buvo būtina užtikrinti, kad vartotojas gautų tinkamą ir skaidrią informaciją“.

64. Be to, Sprendime *Teekanne* (byla C-195/14)¹⁴ nustatyta, kad, „kaip matyti iš Teisingumo Teismo jurisprudencijos, sutinkama, kad vartotojai, kurių sprendimui įsigyti produktą konkrečiai poveikį daro produktą, kuriuos jie nori įsigyti, sudėtis, pirmiausia skaito komponentų sąrašą“.

65. Mano nuomone, šioje jurisprudencijoje nagrinėjami kriterijai gali būti analogiškai taikomi šioje byloje, kad būtų galima tikėtis, jog vartotojas, perskaitęs bendro pobūdžio teiginį apie sveikumą priekinėje maisto produkto pakuotės pusėje, taip pat susipažintų su papildoma informacija, pateikta galinėje pakuotės pusėje, kurioje, be sudedamųjų dalių sąrašo, taip pat gali būti pateikiami konkretūs teiginiai apie sveikumą, skirti nekonkrečiam teiginiui apie sveikumą pagrįsti.

66. Manau, jog negalima taikyti bendro reikalavimo, kad reikia įdiegti specialią susiejimo priemonę, pavyzdžiui, žvaigždutę, kad vartotojas būtų nukreipiamas nuo priekinės pakuotės pusės galinės link. Vis dėlto padėtis tampa dar sudėtingesnė, kai galinėje pakuotės pusėje pateikiamoje informacijoje yra įvairių teiginių, iš kurių tik kai kurie pagrindžia nekonkretų teiginį apie sveikumą, esantį priekinėje pakuotės pusėje, kaip nurodė ieškovė ir Komisija.

¹³ 2015 m. gruodžio 17 d. sprendimas (EU:C:2015:823, 51 punktas).

¹⁴ 2015 m. birželio 4 d. Sprendimas *Teekanne* (C-195/14, EU:C:2015:361, 37 punktas).

67. Klausimą, ar nekonkretus teiginys apie sveikumą iš tiesų yra grindžiamas konkrečiais teiginiais apie sveikumą taip, kad vartotojui būtų pakankamai aišku norint jį įvertinti, turi spręsti nacionalinis teismas, atsižvelgdamas į faktines bylos aplinkybes.

68. Šiuo atžvilgiu pažymėtina, kad Sprendime *Teekanne* (byla C-195/14)¹⁵ Teisingumo Teismas pabrėžė, kad „nacionalinis teismas turi iš esmės remtis preziumuojamais paprasto, pakankamai apie maisto produkto kilmę ir su ja susijusią kokybę informuoto ir protingai pastabaus bei nuovokaš šiuo klausimu vartotojo lūkesčiais“.

69. Be to, galima pažymėti, kad šiuo atveju gali kilti papildoma problema, nes atrodo, kad keli teiginiai galinėje pakuotės pusėje, susiję su B vitaminu, neatitinka leistinų konkrečių teiginių apie sveikumą sąrašo. Vis dėlto šį klausimą taip pat turi nagrinėti nacionalinis teismas.

Antrasis klausimas

70. Kaip jau pažymėta, šioje išvadoje apsiribojama tik pirmuoju klausimu.

71. Byloje *Nelsons* (C-177/15)¹⁶ generalinis advokatas M. Bobek išreiškė nuomonę, kad dėl „bendrųjų teiginių apie sveikumą nebūtina teikti tiesioginių mokslo įrodymų. Iš tiesų tokie teiginiai turi būti teikiami kartu su konkrečiais teiginiais apie sveikumą, kurie yra pagrįsti tokiais įrodymais. Vadinasi, teikiama netiesioginių bendro [bendro pobūdžio] teiginio įrodymų“.

72. Pritarčiau šiai nuomonei.

Išvada

73. Siūlau Teisingumo Teismui taip atsakyti į pirmąjį *Bundesgerichtshof* (Aukščiausiasis Federalinis Teismas) pateiktą prejudicinį klausimą:

1. 2006 m. gruodžio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 1924/2006 dėl teiginių apie maisto produktų maistingumą ir sveikatingumą [sveikumą] 10 straipsnio 1 ir 3 dalys turi būti aiškinamos taip, kad sąvoka „konkretūs teiginiai apie sveikatingumą [sveikumą]“ yra susijusi su teiginiais, kuriuos vartoti leista pagal reglamentą, o sąvoka „bendro pobūdžio teiginiai apie sveikumą“ reiškia teiginius, kurie gali būti pateikiami kartu su konkrečiais teiginiais apie sveikumą.
2. Reglamento Nr. 1924/2006 10 straipsnio 3 dalis turi būti aiškinama taip, kad vertinant, ar bendro pobūdžio teiginiai apie sveikumą pateikiami kartu su konkrečiais teiginiais apie sveikumą, būtina įvertinti, pirma, ar buvo patvirtinti konkretūs teiginiai apie sveikumą, antra, ar konkrečiais teiginiais apie sveikumą grindžiami bendro pobūdžio teiginiai apie sveikumą, ir, trečia, ar vidutinis vartotojas, kuris yra pakankamai gerai informuotas ir gana atidus bei apdairus, gali pastebėti bendro pobūdžio ir konkretaus teiginio skirtumus.
3. Kaip atskaitos taškas gali būti tai, kad bendro pobūdžio teiginius apie sveikumą pateikiant priekinėje pakuotės pusėje, o konkrečius teiginius apie sveikumą – galinėje, pakaktų, kad būtų galima nustatyti ryšį tarp teiginių, kad būtų galima teigti, jog bendro pobūdžio teiginys apie sveikumą yra „pateikiamas kartu“ su konkrečiu teiginiu apie sveikumą, kaip tai suprantama pagal 10 straipsnio

¹⁵ 2015 m. birželio 4 d. sprendimas (EU:C:2015:361, 36 punktas).

¹⁶ Generalinio advokato M. Bobek išvada byloje *Nelsons GmbH / Ayonmax Nutripharm GmbH and Bachblütentreff Ltd*, C-177/15, EU:C:2016:474, 71 punktas.

3 dalį. Vis dėlto nacionalinis teismas turi įvertinti, ar dėl kitos informacijos ant pakuotės šis ryšys gali tapti nepakankamai aiškus vidutiniam vartotojui, kuris yra pakankamai gerai informuotas ir gana atidus bei apdairus.